

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 27.09.2018 r.

Adam Bodnar

IX.070.1.2018.MM

**Pan
Joachim Brudziński
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji**

Rakowiecka 2a
02-517 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

W dniu 19 września 2018 r. podczas posiedzenia połączonych Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Komisji Ustawodawczej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zostały zakończone prace nad projektem ustawy z dnia ... o zmianie ustawy Kodeks karny wykonawczy (druk senacki nr 735). Obecnie przedstawiciele połączonych Komisji postulują, aby Senat RP przyjął wypracowany projekt ustawy i przekazał go w trybie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej do Sejmu RP, celem dalszego procedowania.

Po pierwszym posiedzeniu połączonych Komisji przedłożyłem Przewodniczącemu Komisji Ustawodawczej pismo z dnia 22 czerwca 2018 r. (załącznik), w którym wskazałem najważniejsze kwestie dotyczące projektowanej regulacji. Z przykrością odnotowuję, że podniesione przeze mnie argumenty nie zostały wzięte pod uwagę, a ich nieuwzględnienie może prowadzić do zmniejszenia bezpieczeństwa obywateli naszego kraju i skutkować będzie dodatkowym obciążeniem pracą funkcjonariuszy Policji.

Przygotowywana przez Senat RP regulacja ma stanowić wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 marca 2017 r. (SK 13/14), zgodnie z którym art. 204 § 1 i 2 w zw. z art. 22 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa do osobistego udziału sprawcy, wobec którego stosowany jest środek zabezpieczający polegający na

umieszczeniu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, w posiedzeniu sądu w sprawie dalszego stosowania tego środka zabezpieczającego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 41 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Należy wyjaśnić, iż obecnie środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym jest wykonywany w placówkach o różnym stopniu zabezpieczenia. Największa liczba miejsc jest przeznaczona dla osób przebywających w zakładach o podstawowym zabezpieczeniu (1.573 miejsca)¹. Z kolei placówki o wzmocnionym zabezpieczeniu posiadają 897 miejsc, a placówki o maksymalnym zabezpieczeniu 147 miejsc. Łącznie wszystkich miejsc w zakładach psychiatrycznych jest 2.617². Jak wynika z Oceny skutków regulacji do projektu ustawy, w 2017 r. skierowano do wykonania 833 orzeczenia nakazujące umieszczenie sprawcy w zakładzie psychiatrycznym, a 1.092 sprawców przebywało – na koniec roku – w zakładach psychiatrycznych (Zob. OSR, s. 1). Dane zawarte w dokumencie Ocena skutków regulacji w zakresie wykorzystania miejsc w zakładach psychiatrycznych należy jednak poddać w wątpliwość. Według danych Komisji Psychiatrycznej do spraw Środków Zabezpieczających, funkcjonującej przy Ministrze Zdrowia, na dzień 25.09.2018 r. (załącznik) wykorzystane zostały bowiem wszystkie miejsca w zakładach psychiatrycznych, przekraczając nawet wyznaczone limity miejsc, a dodatkowo 322 osoby oczekują na przyjęcie do zakładów psychiatrycznych. Dane zawarte w OSR dotyczą końca 2017 r., nie wydaje się jednak możliwe zwiększenie liczby sprawców przebywających w zakładach psychiatrycznych o ponad 140 % w ciągu 9 miesięcy.

Biorąc pod uwagę wskazaną liczbę internowanych, w mojej ocenie kluczowa w przedmiotowej sprawie, a pomijana przez połączone Komisje Senatu RP, jest kwestia miejsca, w którym będzie się odbywało posiedzenie sądu w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym. Uważam, iż powinna to być sala w zakładzie psychiatrycznym. Jest to niezmiernie istotne z punktu widzenia racjonalności, celowości i gospodarności w dysponowaniu środkami

¹ Zob. załącznik nr 1 do Obwieszczenia Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie wykazów zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego określonego w art. 93c pkt 1-3 Kodeksu karnego oraz podmiotów leczniczych przeznaczonych do wykonywania terapii wobec sprawców określonych w art. 93c Kodeksu karnego w zakresie działalności stacjonarnej (M.P. z 2018 r. poz. 342).

² Według danych z Komisji Psychiatrycznej do tej liczby należy doliczyć 16 miejsc w Pabianickim Centrum Medycznym Sp. z o.o., które nie zostały ujęte w Obwieszczeniu Ministra Zdrowia.

publicznymi. Organizowanie konwoju policyjnego, do którego przygotowania niezbędne jest zaangażowanie kilku funkcjonariuszy Policji, powoduje oderwanie ich od codziennych zajęć. Poza tym, o wiele łatwiej jest zorganizować transport dla sędziego i protokolanta, niż konwój pacjenta internowanego. Dodatkowo, takie rozwiązanie jest o wiele tańsze i wymaga jedynie pewnych zmian organizacyjnych w pracy sędziów i protokolantów. Co istotne, zorganizowanie posiedzenia sądu w zakładzie psychiatrycznym wyeliminuje również problem zakładania pacjentom kajdanek, jako środka prewencyjnego, który – jak wskazują psychiatrzy – nie wpływa pozytywnie na stan zdrowia i proces leczenia internowanych. Procedowanie sądu w zakładzie psychiatrycznym umożliwi również sądowi bezpośrednie zetknięcie się z pacjentem, gdyby sąd powziął wątpliwość co do opinii kierownika zakładu psychiatrycznego w przedmiocie możliwości udziału pacjenta w posiedzeniu sądu (projektowany art. 203 § 2a k.k.w.).

Argumentacja przeciwna temu rozwiązaniu, którą przedstawiono podczas posiedzenia Komisji, a która jest forsowana przez przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości, nie może się ostać z kilku powodów.

Po pierwsze argument, że zakłady psychiatryczne nie są do tego przygotowane, nie jest prawdziwy, skoro już teraz w szpitalach psychiatrycznych, w których zakład psychiatryczny stanowi jedynie jeden lub kilka oddziałów szpitala, odbywają się posiedzenia sądu opiekuńczego w przedmiocie przyjęcia pacjentów do szpitala psychiatrycznego bez ich zgody. Gdyby nawet któraś z placówek nie była w chwili obecnej przygotowana do prowadzenia w niej posiedzeń sądu, dostosowanie pomieszczenia w tym zakresie nie jest ani zbyt uciążliwe, ani kosztowne, w stosunku do wyżej wymienionych korzyści.

Po drugie, argument, że odbywanie posiedzenia sądu w zakładzie psychiatrycznym może nie być bezpieczne, jest nieuzasadniony z tego względu, że doprowadzany pacjent może na polecenie sądu pozostawać w obecności pracowników ochrony, którzy są zatrudnieni w zakładach psychiatrycznych, gdzie wykonywany jest środek zabezpieczający. Personel ten jest przygotowany do reagowania na niewłaściwe zachowanie pacjenta, gdyż w ramach wykonywanych zadań jest uprawniony do stosowania środków przymusu bezpośredniego i ma adekwatne w tej mierze doświadczenie.

Ponadto, posiedzenia sądów odbywają się często poza jego siedzibą, chociażby w postępowaniu wykonawczym, np. posiedzenia sądu penitencjarnego w jednostkach penitencjarnych (art. 23 § 3 k.k.w.), czy wymienionego sądu opiekuńczego (art. 151 k.p.c.), co bez wątplenia nie godzi w dobre imię sądu.

Warto również zwrócić uwagę, że wprowadzenie normy, zgodnie z którą sąd może odbyć posiedzenie w zakładzie psychiatrycznym, nie oznacza, że zawsze takie posiedzenie musi odbywać się w tym miejscu. Obecnie na gruncie art. 23 § 3 k.k.w., który wskazuje, że posiedzenia sądu penitencjarnego mogą odbyć się w jednostce penitencjarnej, ustawodawca nie wykluczył możliwości prowadzenia postępowania sądu penitencjarnego w siedzibie sądu. Jednakże brak takiej normy powoduje, że posiedzenie sądu odbywa się zgodnie z zasadą ogólną, tj. w budynku sądu.

Przedkładane przeze mnie argumenty są również istotne z punktu widzenia obciążenia pracą funkcjonariuszy Policji i bezpieczeństwa obywateli. Mając na uwadze fakt, iż wszystkie miejsca w zakładach psychiatrycznych są zajęte, a nawet jest kolejka oczekujących do umieszczenia w zakładach psychiatrycznych i przyjmując szacunki, że tylko część tych osób będzie chciała (i jej stan zdrowia będzie na to pozwalał) wziąć udział w posiedzeniu sądu, liczba tych transportów będzie liczona w tysiącach. Ponadto dodać należy, że weryfikacja potrzeby pobytu w zakładzie psychiatrycznym odbywa się co 6 miesięcy powodując zwiększenie liczby transportów. Zakładam, iż powierzenie tego zadania funkcjonariuszom Policji nie pociągnie za sobą zwiększenia ich zatrudnienia. Odbędzie się to zatem ze szkodą dla bezpieczeństwa obywateli, bowiem funkcjonariusze Policji oddelegowani do transportowania pacjentów zakładów psychiatrycznych nie będą pełnili służby w podstawowym miejscu pracy. Istotne jest również to, że o wiele łatwiej jest zorganizować posiedzenia w zakładzie psychiatrycznym, niż każdorazowo organizować transporty policyjne, w których musi uczestniczyć kilku funkcjonariuszy.

Wprowadzenie zatem rozwiązania, które tylko w sposób fakultatywny daje możliwość prowadzenia posiedzenia sądu w zakładzie psychiatrycznym, nie zaburza wykonania wyroku Trybunału, a wręcz może przyczynić się do racjonalnego funkcjonowania organów państwowych.

Mając powyższe na uwadze, uprzejmie proszę Pana Ministra o przedstawienie opinii we wskazanej kwestii, a także o wsparcie moich starań, podczas dalszego procedowania wskazanego projektu ustawy.

Załącznik 2.

Z wyrazami szacunku
(podpis na oryginale)

Do wiadomości:

- Jarosław Szymczyk - Komendant Główny Policji
- Stanisław Gogacz - Przewodniczący Senackiej Komisji Ustawodawczej
- Robert Mamątow - Przewodniczący Senackiej Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
- Marcin Warchoła - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości